

El valor d'ús recreatiu turístic dels espais naturals. Una aproximació a la comarca de Manacor

Antoni Riera Font

No podria començar la meva intervenció a aquestes primeres Jornades d'estudis locals sense agrair a l'Ajuntament de Manacor, al seu il·lustríssim batle i a la delegada de Cultura la possibilitat que em donen avui d'ésser aquí en aquest lloc emblemàtic de Manacor, la torre del Enagistes, i poder compartir algunes de les meves darreres curolles en el camp de l'economia ambiental amb tots vosaltres.

No negaré que em resulta fàcil l'elecció d'un tema per una conferència distingida com aquesta, davant un auditori gran i crític amb interessos molt variats que van des de la lingüística fins a la geografia. Es necessita, això sí, un tema que sigui totalment contemporani, tot i que, en algun sentit, sigui perenne.

Seria convenient que el tema abraçàs un camp ampli -sense ésser superficial- i que tingués una bibliografia important -una bibliografia que pogués ésser resumida brillantment en onze minuts- però és preferible que es tracti d'un tema en què la societat estigui interessada a hores d'ara i, per anar bé, hauria d'ésser un camp en el que nosaltres mateixos haguem treballat.

La conferència hauria de tenir algun interès tècnic, ja que no es pot divagar durant una hora en una sala plena de professionals, però tampoc no crec que es justifiqui l'ús de la pissarra.

És probable que el tema escollit tingui alguna relació amb la política, però sens dubte els seus fonaments teòrics són seriosos.

He afirmat que resultava fàcil l'elecció d'un tema per una conferència com aquesta. Així és perquè dotzenes de persones n'han parlat en el passat i d'altres, incloent-me a mi, encara avui en parlen.

Començaré amb una cita que hagués pogut aparèixer a la premsa d'ahir o a un número més recent de l'"American Economic Review":

"Contemplar la desaparició de la dotació mundial de minerals, de boscs i d'al-

tres recursos naturals ha fet que es demani la reglamentació de la seva explotació. El sentiment que aquests recursos són ara massa barats pel bé de les generacions futures, que s'estan sobreexplotant egoïstament a un ritme massa ràpid, i que com a conseqüència de la seva baratura excessiva s'estan produint i consumint amb prodigalitat, explica el naixement del moviment conservacionista".

L'autor d'aquestes frases no és Dennis Meadows ni els seus associats, tampoc no és la Sra. Brutland i els seus, ni el president de Greenpeace; és un economista teòric molt eminent, un membre distingit de la nostra acadèmia.

Aquestes frases no s'han publicat en el darrer número de l'"American Economic Review" sinó en el "Journal of Political Economy" de l'abril de l'any 31.

Per això crec que he trobat un tema contemporani i a la vegada perenne. El món ha anat esgotant els recursos naturals des que l'home de les caveres polvoritzà una pedra foguera, i m'imagin que el procés continuarà durant molt de temps.

Com a tots els economistes teòrics, a l'autor d'aquestes frases, Harold Hotelling -mort ara fa 15 anys-, pens que li devem molt i em sentiria feliç que aquesta conferència fos un tribut a la seva memòria.

Fa aproximadament vuit anys, havent llegit diversos informes de comitès sobre la creixent escassetesa de recursos naturals a tot el món, i havent llegit -com molts de vosaltres- l'estat del món, vaig decidir que havia de cercar el que la teoria econòmica tenia a dir sobre els problemes relacionats amb el medi ambient. Vaig llegir part de la bibliografia, incloent l'article ja clàssic de Hotelling -afortunadament la literatura econòmica sobre els recursos naturals és molt extensa-, i vaig començar a treballar en els beneficis socials de la conservació dels espais naturals protegits pel Parlament de les Illes Balears. Més endavant us explicaré alguns dels resultats a què he arribat.

Quan començava a tenir a punt la primera versió del meu assaig, i quan em felicitava per haver estat suficientment hàbil per advertir que encara hi havia alguna cosa a dir d'aquest tòpic tan important, contemporani però en algun sentit perenne, va parèixer que cada dia que arribava el correu duia un article nou d'algun economista teòric sobre l'economia dels recursos naturals i del medi ambient. Era com si trotàssim tots cap a la mar, ocupant-nos de les nostres pròpies coses, de les nostres pròpies riqueses naturals com qualsevol sargantana negra -d'aquestes que habiten l'illa de l'Aire a Menorca- i, llavors, miràssim al voltant per descobrir que formam part d'una multitud.

Almenys ara tinc una àmplia col·lecció d'articles sobre l'economia i el medi ambient, cosa que constitueix justament l'avantatge que necessit damunt tots vosaltres.

Un pou de petroli, una veta de ferro, un dipòsit de coure, un aquífer en el subsòl, un bosc d'ullastres, una garriga, un pi -el pi de Formentor- constitueixen un actiu capital per a la societat i els seus propietaris (en una societat en què molts d'aquests recursos naturals tenen propietari privat) com una impremta o un hotel o qualsevol altre actiu de capital.

Estam acostumats a viure en un sistema de mercat generalitzat. Fins i tot la terra és propietat privada i objecte de compravenda, tot i que a vegades sigui de propietat pública. Els professors de la Universitat no venem normalment les qualificacions del curs, però sí que venem el nostre saber en forma de patents, de lliçons o conferències.

L'única diferència consisteix en què alguns d'aquests recursos naturals no són reproduïbles, de manera que la mida del dipòsit existent mai no pot augmentar amb el temps; només pot disminuir. D'altres, en canvi, són reproduïbles, però corren el perill de deixar-ho d'ésser perquè l'home els explota part damunt de la seva capacitat de regeneració.

Jo em deman si el preu del petroli està ben fixat, si no és massa baix per garantir-ne la conservació per a les futures generacions; també em deman si el preu que les indústries paguen per abocar residus que no són reciclables al medi ambient no és massa baix. Quins són els preus adequats?

En darrera instància, el preu d'un dipòsit natural depèn de les perspectives de la seva explotació i venda. Mentrestant, el propietari es demana: de què em serveix aquest dipòsit de coure, de què em serveix aquesta garriga? L'única manera que un dipòsit de coure o un terreny inexplorat pot generar un ingrés corrent al seu propietari consisteix en l'apreciació del seu valor. Els mercats només poden estar en equilibri quan tots els béns d'una classe de risc obtenen el mateix rendiment. La taxa corrent de rendiment és la taxa d'interès per aquesta classe de risc. Per tant, el valor d'equilibri d'un dipòsit natural ha d'augmentar al mateix ritme que ho fa la taxa d'interès.

Aquest és el principi fonamental de la regla de Hotelling. Si el preu net d'un recurs natural augmenta com l'interès, el propietari restarà indiferent entre explotar-lo o no. Si el preu net augmenta molt a poc a poc, la producció augmentarà a curt termini i el recurs correrà el risc d'esgotar-se. Si per contra el preu net creix molt aviat, la preservació és una forma excel·lent de conservar la riquesa i el propietari en retardarà l'explotació.

A cops el preu net estarà part damunt i a cops part davall però, sigui com sigui, el preu arribarà a un nivell tan alt que n'eliminarà per complet la demanda. Si els fluxos i els dipòsits s'han coordinat bé, la darrera tona produïda serà també la darrera tona existent. El recurs en qüestió s'haurà esgotat i acabarà així l'edat del petroli, del carbó o del zinc i començarà una nova era.

Sembla ésser, doncs, que el mecanisme de mercat podria assegurar un ús òptim dels recursos naturals que tenen preu, sempre i quan hi hagi una bona coordinació entre tots els agents que van al mercat (consumidors, empresaris i administració pública), però què passa amb els que no tenen preu?

La teoria econòmica ensenya que, quan un recurs és considerat gratuït, la seva utilització es fa fins al punt en què la darrera unitat utilitzada proporciona una UMg igual a zero. Hardin (1968) va caracteritzar aquest problema com la tragèdia dels béns comuns. Per descriure-la va utilitzar les següents paraules:

"Imaginou un camp de pastura obert a tots els pastors d'una comarca. És de

suposar que cada pastor intenti mantenir com més ovelles millor... Sota el criteri de racionalitat, cada pastor procurarà maximitzar els seus guanys. Implícitament o explícitament, més o manco conscientment, cada un dels pastors es demanarà: Quin benefici em donaria afegir una ovella més a la meua guarda? Implícitament o explícitament, més o manco conscientment, el pastor veurà que posar una ovella més té dos components: un de positiu i un de negatiu. El positiu és el que es deriva de la venda d'haver engreixat una ovella més; el negatiu, en canvi, fa referència a la sobreexplotació del camp de pastura. Malgrat tot, comparteix el component negatiu amb tots els pastors, mentre que el positiu és per a ell tot sol. El pastor racional conclou la seva anàlisi afirmant que l'única opció sensata que té és la d'afegir una ovella més a la seva guarda. Una i una altra i una altra... Però aquesta és la mateixa conclusió a què arriben tots els pastors que comparteixen el camp de pastura. I apareix la tragèdia dels béns comuns. Cada un d'ells es troba presoner d'un sistema que el força a augmentar la mida de la seva guarda més i més, en un context en què la quantitat de pastura és escassa i limitada. Perseguint el seu propi interès, dins una societat que accepta la llibertat d'accés als recursos comuns, tots corren a la ruïna. Aquesta llibertat d'accés es converteix en una tragèdia per a tots."

Aquesta concepció ens du a definir unes funcions de producció que comporten l'ús intensiu dels recursos naturals a curt termini, sense donar importància als cicles de regeneració i reproducció; en definitiva, sense tenir en compte el llarg termini, lluny de cercar la sostenibilitat del model i perseguint, per contra, la màxima rendibilitat a curt termini.

Així, el primer problema que sorgeix atesa la característica de lliure accés de la majoria de béns ambientals és que, tot i tenir valor, no tenen preu. I això ens du, naturalment, a la sobreexplotació i a la degradació corresponent.

No sembla forassenyat, doncs, cercar aquest preu, per actuar en conseqüència; vull dir, per integrar-lo dins la presa de decisions del pastor de manera que a l'hora de decidir si afegir o no una ovella més a la seva guarda tingui en compte el cost ambiental que això representa. Aquesta sembla ésser l'única manera de garantir la sostenibilitat del camp de pastura.

Aquesta situació descrita per Hardin l'any 68 és extrapolable, avui, a moltes altres situacions que comparteixen la mateixa característica del camp de pastura: estar oberts a tothom a preu zero.

Em referesc, per exemple, als espais naturals que ens envolten -torrens, marines, boscs, muntanyes...- i que freqüentam habitualment per satisfer diversos tipus d'activitats recreatives: pescar, caçar, navegar, practicar l'excursionisme, acampar o, simplement, passejar. En la mesura en què aquests espais ens permeten gaudir a tots d'aquestes activitats, és obvi que ens proporcionen importants serveis recreatius, importants serveis recreatius a un preu zero.

Acceptat, doncs, que el medi ambient té certament valor des d'una perspectiva econòmica, la següent passa és trobar-lo, descobrir-lo.

Fou precisament aquesta reflexió la que va dur el director del "National Park Service" dels EEUU a adreçar als més eminents científics d'aquell moment una carta en què els sol·licitava una manera de calcular la utilitat, el plaer, el benestar que obtenien les persones que visitaven els parcs naturals que ell gestionava. La pregunta era clara: Quin és el valor que atorguen els individus als espais naturals que visiten?

El rerefons de la carta era molt senzill. El director del "National Park Service" estava interessat a incrementar la superfície protegida dels 8 parcs que gestionava i, al mateix temps, volia dur a terme millores en els centres d'atenció al visitant, en les instal·lacions i en els itineraris i, per això, necessitava demostrar a la reserva federal que era rendible socialment invertir en protecció i millora dels parcs naturals. Estava convençut que, ateses les fortes restriccions del pressupost públic, o demostrava que això era així o la reserva federal destinaria els diners a altres projectes.

Aquí, també el nostre eminent economista, Harold Hotelling, hi va dir la seva. Va contestar de seguida la carta del director del "National Park Service", i afirmava:

"Estic convençut que és possible avaluar monetàriament, amb un elevat grau de precisió, els serveis que ofereixen els parcs nacionals als visitants i integrar aquest valor en la presa de decisions públiques."

Hotelling contestava així la pregunta del director del "National Park Service" amb un mètode que valora els serveis recreatius tal i com ho feia Alfred Marshall: en termes de preus.

Si Alfred Marshall deia que ningú no seria tan beneït d'anar al mercat i sortir-hi perdent, Hotelling deia que ningú no seria tant beneït de visitar un espai natural i sortir-hi perdent. Si un individu visita un espai natural i suporta cost de transport, de benzina, d'allotjament i, si voleu, també de temps, és perquè la satisfacció que en treu és major que totes les despeses que suporta. El fet que aquestes persones visitin el parc implica que el servei que el parc els ofereix val almenys el cost associat a la visita.

Hotelling presentava, així, un mètode senzill conegut avui a la literatura amb el nom de mètode del cost del viatge. Aquesta metodologia fou posada en pràctica per primera vegada per Trice i Wood, l'any 58, quan estimaren en aproximadament dos dòlars per visitant/dia el valor assignat pels usuaris a un riu dels EEUU.

A la dècada dels seixanta, el mètode fou aplicat als problemes d'accés que sorgiren arran de la intervenció dels governs federals en el desenvolupament dels recursos hídrics i de la propietat de la terra. Aquestes primeres aplicacions varen néixer, doncs, amb la finalitat de definir criteris de racionalitat, d'eficiència i d'equitat en el marc de la intervenció pública.

A la dècada dels setanta i principis dels vuitanta, es va veure que, si el mètode era útil per mesurar el flux de serveis recreatius que proporcionen les àrees naturals, podia servir també per mesurar el valor d'aquests fluxos davant una millora o deteriorament de la qualitat ambiental. Bona part dels treballs empírics dels darrers

vint anys s'han centrat en la valoració de distints aspectes de la qualitat ambiental.

Recentment, atesa la importància que les qüestions ambientals han adquirit a la nostra societat, els economistes han centrat la seva recerca en els detalls micro-econòmics del model a partir del qual s'obtenen mesures de benestar consistents en la teoria econòmica.

Aquesta àmplia recerca ha donat lloc, al llarg dels anys, a una gran varietat de vessants del model, que conformen un ampli grup conegut com a "models de demanda recreativa". Tots ells es basen en la mateixa idea: el preu dels serveis recreatius pot ésser mesurat, almenys en part, pels costos del viatge associats al gaudi de la recreació.

Quan vaig començar a estudiar el mètode del cost del viatge era bastant escèptic respecte als resultats que s'obtenien. Primer, perquè a la majoria d'aquestes metodologies es fan servir enquestes i, tal com deia McCloskey (1983), els economistes som extremadament hostils respecte a les enquestes. Segon, perquè no podia deixar de pensar en els supòsits fortament restrictius que es troben implícits dins el mètode. I tercer, per les fortes crítiques que arriben d'altres disciplines, tot afirmant que els economistes tractam falsament de posar una etiqueta de preu a tot, inclosos els recursos naturals, i amb la mateixa falsedat assignam una importància normativa a aquests preus.

Malgrat tot, a mesura que s'estudia el mètode s'arriba a la conclusió que els resultats obtinguts poden ésser molt útils si l'exercici té una sòlida base metodològica i teòrica. D'aquesta manera, a poc a poc vaig fer meves tres premisses. La primera és que almenys un de cada tres articles que apareixen avui dia a les revistes especialitzades en economia utilitzen, d'una manera o altra, informació obtinguda a partir d'enquestes. La segona és que la teoria basada en supòsits, sovint restrictius, és útil perquè ens ajuda a entendre i interpretar millor la realitat. I la tercera és que l'aportació de la teoria econòmica i dels economistes en matèria ambiental és certament valuosa, lluny del que puguin pensar alguns altres científics.

Aquest és un fet que a partir d'ara m'esforçaré a demostrar. Per això faré referència a un estudi que hem realitzat un grup de professors del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat per mesurar els beneficis que obtenen els turistes que visiten els espais naturals protegits de l'illa de Mallorca. La pregunta, com en el cas del director del "National Park Service", és clara: Quin és el valor que atorguen els turistes als espais naturals que tenim a Mallorca?

Sota aquestes premisses va néixer el treball de camp. Però en comptes d'anàlitzar els 47 espais naturals identificats per la Llei 1/91 d'espais naturals, restringírem la nostra anàlisi a aquells que ocupen el litoral de Mallorca: Formentor, sa Calobra, el cap de cala Figuera-Refeubeix, el cap Endarrocat, la marina de Lluçmajor, es Trenc, el cap de ses Salines, el parc natural de Mondragó, la Punta Negra-cala Mitjana, les cales de Manacor, la Punta de n'Amer, cala Agulla-cala Mesquida, les muntanyes d'Artà, sa Canova, el parc natural de s'Albufera i la Victòria.

Des del primer dia de maig fins a finals de setembre de l'any 97 es varen

entrevistar 1875 turistes de diferents nacionalitats i que havien passat les vacances a l'illa de Mallorca. El conjunt d'informació recollida fa referència als turistes que visitaren aquests espais i també als que no els visitaren. De cada turista-visitant tenim informació dels espais que va visitar, de les vegades que el va visitar, del medi de transport que va utilitzar, del nombre d'acompanyants, de les activitats que hi va realitzar, dels diners que s'hi va gastar, etc.

Tot, per implementar el model de Harold Hotelling.

Finalment, l'estimació es va fer a partir de 1773 observacions, 723 de les quals corresponien a individus que havien visitat almenys un espai natural. L'estudi mostra que el 40 % dels turistes que vénen de vacances a Mallorca visiten algun dels nostres espais naturals, cosa que jo mateix no sabia fins ara.

Formentor fou l'espai més visitat: va rebre el 41,7 % dels turistes, mentre que a Mondragó, per exemple, només hi va anar l'1,8 %. El darrer espai que es va incloure a l'estudi fou sa Punta de n'Amer, amb una taxa de visita de l'1%. Aquest fet no és en absolut científic, més aviat diria que fou la curiositat de saber quin era el valor que assignaven els turistes a un espai tan proper, tan familiar i -perquè no dir-ho- tan estimat per mi mateix el que em va fer incloure tots els espais fins que almenys un dels que jo habitualment freqüentava entràs a l'estudi. D'aquesta manera en quedaren fora sis espais dels setze inicials, entre ells les cales de Manacor.

Després de molts de models i més d'11.000 hores d'ordinador, es va arribar al model definitiu. Els resultats indicaven que els costos del viatge eren un determinant important a l'hora de visitar un espai natural. A més, pareix ésser que els turistes prefereixen els espais amb activitats intenses de sol i platja, que tenen aparcament controlat; però, en canvi, prefereixen que no tinguin bar ni restaurant. Per altra banda, prefereixen aquells espais amb un baix grau d'impacte ambiental, on la mà de l'home és poc visible, i que presenten un elevat grau de vegetació.

Però a part d'aquest i d'altres detalls que es desprenen del model, el que realment crida l'atenció és que aquest mateix model és capaç de contestar la pregunta que no fa gaire em feia: Quin és el valor que atorguen els turistes als espais naturals que visiten?

La resposta no és fàcil, primer cal saber quina probabilitat hi ha que un turista visiti un espai natural un dia qualsevol de la seva estada a l'illa. El model ens diu que la probabilitat diària és del 10%. És a dir, per terme mitjà, un turista escollit a l'atzar ens contestarà que ha visitat un espai natural durant tota la seva estada a l'illa.

Però, quin espai triarà amb major probabilitat? El model ens respon també aquesta pregunta. Formentor serà l'espai més visitat amb una probabilitat estimada del 36%, mentre que sa Punta de n'Amer serà l'espai menys visitat amb una probabilitat estimada que no arriba a l'1%.

Per saber, per exemple, quin és el valor que atorguen els turistes a l'espai de Formentor, cal comparar el benestar que obtenen d'anar a Formentor i el que obtindrien si Formentor no hi fos.

Sens dubte, l'eliminació de l'espai de Formentor com una opció de recreació

que ofereix l'illa de Mallorca als turistes tindrà efectes sobre el benestar d'aquests turistes. Ara bé, es pot mesurar aquesta pèrdua de benestar en termes de preus? Vull dir, quants de diners estaria disposat a pagar un turista per tenir l'opció de visitar Formentor? La resposta a aquesta pregunta tampoc no és fàcil, es varen haver de calcular 180 integrals de Laguerre i, a més, he de reconèixer que em vaig equivocar tres vegades. Però, bromes a part, un turista estaria disposat a pagar 231,84 pessetes cada dia per tenir l'opció de visitar Formentor. O, si voleu, 1.916 pessetes per tota la seva estada. Òbviament, si calculàssim la quantitat de diners que estaria disposat a pagar per tenir l'opció de visitar sa Punta de n'Amer, seria molt inferior. En concret, pagaria 7 pessetes cada dia o, si voleu, un poc més de deu duros per tota la seva estada.

Si féssim el mateix amb els 10 espais que hem tingut en compte, i després sumàssim la disposició a pagar que tenen els turistes per tenir l'opció de visitar algun d'aquests espais durant la seva estada a l'illa, veuríem que cada turista pagaria una mitjana de 4.933 pessetes i, si multiplicàssim aquesta quantitat pels 4.660.100 turistes que visitaren Mallorca entre maig i setembre de 1997, obtindríem una estimació de 22.992 milions de pessetes. Aquesta és la resposta a la pregunta: Quin és el valor que atorguen els turistes als espais naturals que visiten? 22.992 milions de pessetes.

Amb motiu d'aquestes jornades, he ampliat el model utilitzant un espai més: les cales de Manacor. Una zona de costa rocosa, relativament baixa, oberta a la mar per una sèrie de cales com cala Varques, cala Magraner, cala Virgili, cala Bota... formacions pròpies de les costes calcàries formades en el curs baix dels torrents quan es fonen amb la mar. Es tracta, ja ho sabeu, d'un paisatge de litoral característic de les marines del llevant mallorquí: brosses termòfiles, ullastres... formant un mosaic amb els cultius tradicionals de secà. Una faixa discreta de savines separa aquesta vegetació de les roques, on només uns arbusts de mida petita i rigoroses adaptacions poden sobreviure, com el fonoll marí. L'interès principal són les cavitats naturals. Aquesta zona de l'illa és molt càrstica i, a causa de la seva constitució geològica i tectònica, inclou cavitats com les coves dels Hams i del Drac, molt a prop de l'ANEL, i ja dins àrea natural trobam la cova del Pirata, la de can Frasquet o la cova de les Dones, on sobreviuen invertebrats endèmics com un crustaci en perill d'extinció que els científics anomenen *Typhlocirola moraguessi*. A la costa, a la boca de les coves, es mantenen colònies nombroses de gavines.

Quin és valor que atorguen els turistes al gaudi d'aquest paisatge? Vull dir, quants de diners estarien disposats a pagar per tenir l'opció de visitar les nostres cales? I permeteu-me que hagi utilitzat el possessiu "nostres". La resposta ens la dóna també el model que hem utilitzat anteriorment. En concret, pagarien 4 pessetes cada dia o, si voleu, unes trenta vuit pessetes per tota la seva estada.

Si multiplicam aquesta quantitat pels turistes que visitaren Mallorca entre maig i setembre de 1997, obtindrem una estimació que supera els 175 milions de pessetes.

Aquesta és una estimació de la quantitat de diners que els turistes en conjunt

estarien disposats a pagar per tenir l'opció de gaudir d'aquests espais tan aviat baixassin de l'avió. Em sembla provat que, només amb finalitats turístiques, té sentit la preservació i conservació d'aquests espais naturals.

Els economistes donam per acabat el procés de valoració intangible amb un preu. Posar un preu que reflecteixi el que costa a la societat utilitzar un recurs natural, i que ajudi a resoldre el problema ambiental.

Un cop tenim el preu, la societat pot deixar que sigui el mercat el que actuï. De fet, un dels grans avanços de la política ambiental ha estat la utilització dels anomenats instruments econòmics, basats en la lògica del mercat. Un dels millors exemples són els «imposts ecològics» utilitzats per alguns països per tal de resoldre els problemes de la contaminació atmosfèrica.

No discutiré ara els avantatges i els inconvenients dels instruments econòmics, però sí que crec convenient demanar-me si el fet de trobar un preu ens du, necessàriament, al fet que la solució del problema sigui el mecanisme de mercat. Certament, pens que no és així, i no n'estic gens decebut. M'agradaria il·lustrar-ho:

La limitació de la velocitat a les carreteres és un intent d'augmentar la seguretat vital. Quan un individu ultrapassa els límits de velocitat, redueix el benestar dels altres, limita el dret a la vida i a la seguretat que tenen els altres conductors i vianants.

La resposta que la societat dóna a aquest comportament és senzillament un preu. Una multa que faci reconsiderar l'actitud i eviti l'excés de velocitat i el nombre d'accidents. És aquesta la millor manera d'atacar el problema? És aquesta la millor forma de defensar el dret a la vida i a la seguretat que tenen les persones?

La societat deixa que siguin els individus que decideixin, i la probabilitat de tenir una esperança de vida inferior a la que Déu ens atorga està en mans de la disposició a pagar que té aquell individu que condueix per la carretera sense respectar els límits de velocitat, per alliberar-se o senzillament perquè considera el seu temps més valuós que el nostre dret a la vida. No seria millor obligar les cases de cotxes a produir models que no anassin a més de 100 km/h?

És un exemple, com qualsevol altre. I si l'he posat és per il·lustrar el fet que valorar econòmicament el medi ambient no vol dir comprar i vendre medi ambient. Significa tenir a les nostres mans un indicador de la importància que té aquell actiu natural per a la societat i que permeti comparar-lo amb altres components a l'hora de prendre una decisió.

En aquest sentit, el mètode del cost del viatge ha demostrat ésser una eina versàtil i útil per mesurar els beneficis econòmics derivats de la provisió d'aquests espais. Si avui algú em demanàs si les estimacions del mètode del cost del viatge són suficientment fiables per mesurar els beneficis que obtenen els usuaris de la visita i el gaudi d'un bé ambiental, sens dubte contestaria afirmativament. És més, també crec que és potencialment capaç de mesurar directament un ampli conjunt de beneficis econòmics per una àmplia varietat de béns -inclosos aquells que no s'han ofert encara- d'una manera consistent en la teoria econòmica.

Fa cinquanta anys que Hotelling (1949) dibuixà les línies mestres d'aquesta

metodologia. D'aleshores ençà, s'han fet més de 160 estudis -que jo en tingui coneixement- i que constitueixen, sens dubte, la millor manera de respondre una pregunta que m'he fet durant aquest temps: Són fiables aquests resultats?

El sentit comú ens diu que els resultats del treball són prometedors. No voldria amb això donar a entendre que la ciència econòmica és poca cosa més que sentit comú. No compartesc aquesta afirmació. Descartes comença el seu *Discurs del Mètode* dient que el sentit comú és la cosa més ben repartida del món, ja que tothom està content amb el que té. La ciència econòmica no és només sentit comú; si fos així, no hauria perviscut de generació en generació i avui no podríem utilitzar els escenaris que foren dissenyats per una situació concreta per inferir alguns aspectes o detalls de la nostra pròpia realitat.

Aquesta conferència ha estat -com va dir Burke en referència a la novel·la- paraules, només paraules. Però s'ha referit a la teoria econòmica, no a la política. Si algú de vosaltres ha estat pensant en l'ecotaxa i en el proper estiu, els ben assegurat que jo he estat pensant en els preus ombra dels recursos naturals que ens envolten i en les condicions de "transversabilitat" fins a l'infinit. I, si al final m'he ocupat breument de la política, no he tingut en ment problemes actuals. Després de tot, res del que he dit no té en compte el paper internacional del turisme, les ambicions polítiques i econòmiques, la velocitat d'ajust davant les sorpreses de l'oferta ni les accions dels nostres amics europeus. Les úniques observacions que em sent autoritzat a fer es refereixen a la recerca a llarg termini d'una política general per als recursos naturals.

Moltes discussions de política deixen de costat la macroeconomia i se centren en un conflicte entre el mercat i la intervenció pública. Els partidaris del mercat fan èmfasi en l'assignació i l'economia de la informació, mentre que els intervencionistes s'impressionen davant l'existència d'imperficcions en el mercat.

El mateix passa amb els recursos naturals: ens impressiona el que pot assolir un sistema de mercat ideal, incloent el mercat d'opcions i de futurs, però és difícil deixar veure i advertir que la nostra actual indústria turística, productora de contaminació, no és exactament la que relata un llibre de text de primer curs d'Econòmiques. L'única cosa que posa de relleu l'economia del medi ambient i dels recursos naturals és la importància de la perspectiva a llarg termini i el valor d'una informació raonable relativa als drets i deures que tenen els membres d'una societat.

En aquestes condicions, cal demanar-se si la política pública pot contribuir a l'estabilitat i eficiència en l'ús dels recursos naturals. No tinc coneixements suficients per opinar sobre aquest punt, però, en principi, pareix ésser que algun tipus de pla per part del govern podria desenvolupar un paper constructiu. Tal volta bastaria que el govern tingués un programa continu de recollida i difusió de la informació relativa als recursos naturals renovables i no renovables.

Em sembla que una coordinació entre els agents que van al mercat -incloent-hi el govern- podria eliminar grans errades i resoldre gran part de la incertesa que envolta els recursos naturals. En aquest esforç podria resultar útil la coordinació de la informació i de les intencions de totes les parts del mercat, ja que podria dur a

un comportament que allunyés l'economia de camins erronis.

Ara bé, és probable que en aquesta coordinació pugui sortir certa conspiració contra el bé social, contra l'interès de tots; de manera que, tal i com va recomanar Solow ara fa quaranta anys, no seria mala idea enregistrar les conversacions i remetre les cintes al jutge, que de ben segur sabria quines mesures prendre.

Es veu que aquesta és també una qüestió contemporània i perenne, però no tinc intenció de parlar de dret i de medi ambient. Qui sap, tal volta aquests seran alguns dels temes que es tractaran en aquestes jornades. D'entrada, per avui, pens que ja n'hi ha prou.

I no em queda més que tornar a agrair a la delegada de Cultura el fet de deixar-me fer avui de "teloner" d'aquestes primeres Jornades d'estudis locals, ja que estic segur que allò realment bo començarà demà quan cada un de vosaltres, des de la vostra pròpia disciplina, ens doneu a conèixer aspectes, detalls de la nostra realitat que, com a manacorins, moltes vegades -per no dir sempre- desconeixem, a causa de la dificultat de fer arribar les nostres curolles a la gent del carrer. Per això, des d'aquí vull animar avui l'Ajuntament de Manacor i la resta d'institucions a fomentar la recerca i la investigació entre els joves. Sens dubte aquestes jornades en seran un bon començament. Gràcies.